N⁰. 31. Donderdag 2 Augustus 1906. 6de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	*f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0 05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	*f* 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.80

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG", NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f5.— 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice)

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. **Van de Redactie-Commissie:**
Wegens den komkommertijd deze week geen *Pers-Overzicht.*

II. **Van de Afdeeling Amsterdam:**
De Tentoonstelling van Ned.-Indische Kunstnijverheid en Huisvlijt in het stedelijk museum te Amsterdam, die thans nagenoeg gereed is en een bizonder fraai geheel vormt zal duren van: **8 Augustus— 8 September a.s.** en *dagelijksch geopend zijn van 10—5 uur.*

Entrée *f* 0.25. Donderdags *f* 0.50 (geen reductiekaarten geldig). Doorloopende kaarten (persoonlijk) à *f* 1.—.

Leden van Oost en West Afd. „Amsterdam" hebben op vertoon van hun Bewijs van Lidmaatschap met ééne dame *vrijen toegang.*

Leden der andere afdeelingen tegen betaling van *f* 0.10 op vertoon van hun Bewijs van Lidmaatschap.

Leerlingen der Openbare Lagere Scholen, mits onder geleide hunner onderwijzers, tegen betaling van *f* 0.10.

Ter blijvende herinnering aan deze tentoonstelling wordt door het uitvoerend Comité eene serie **prentbriefkaarten** uitgegeven.

Deze serie bestaat uit 6 kaarten, elk voorstellende eene interessante afbeelding uit de koloniën.

Aan leden der Vereeniging „Oost en West", die deze serie wenschen te bezitten, wordt ze franco toegezonden, door den heer *A. Zon,* lid van het uitvoerend comité, *Frans van Mierisstraat 67 te Amsterdam,* na ontvangst van een bedrag van 16 cent in postzegels of per postwissel.

III. **Van de Afdeeling 's-Gravenhage:**
Het kantoor der Vereeniging Oost en West, Laan van Meerdervoort 195, zal van 6 tot en met 18 Aug. gesloten zijn.
De restaurant blijft echter geopend.

Het Nationaal fonds ten behoeve van het inlandsch onderwijs in Ned. Indië.

In de nos. van dit blad van 12 en 19 Juli jl. komt een artikel voor onderteekend met X, en handelende over het inlandsch onderwijs op Java. Evenals dat van den heer Habbema, in de Mei-aflevering van „De Indische Gids", waarop ik antwoordde in het Koloniaal Weekblad van 21 Juni jl., houdt ook het stuk van X. verband met mijne voordracht van 19 December a⁰. p⁰. Beide schrijvers zijn gekant tegen het nemen van Britsch-Indië tot voorbeeld op onderwijs-gebied, doch X. maakt het heel wat bonter dan de heer H. Hij heeft het, toch, rechtstreeks over mijne voordracht, en havent deze op zoodanige wijze, dat het mij niet zou verwonderen, wanneer na lezing van zijn artikel bij menigeen de vraag opkwam, hoe het nog mogelijk is geweest, dat ik mij aan eene bespreking van het inlandsch onderwijs gewaagd heb. X. meent dat mijne voordracht bij niet-wetenden moedeloosheid zal wekken, en bij wetenden ergernis; en hij beveelt mij aan van program te veranderen, m. a. w. de vogelaar met zoet gefluit te spelen. Tusschen het geven aan anderen van goeden raad en het voorschrijven van stelregels, en de eigen toepassing daarvan ligt echter vaak nog een heele afstand; en X. geeft een voorbeeld van zoodanige inconsequentie door in zijne critiek te mijwaart er geen been in te zien zoover te gaan van mijn arbeid min-waardig te noemen, omdat deze aan verschillende door hem gestelde eischen niet voldoet. On ne peut pas contenter tout le monde et son père; en mijne voordracht zou een geheel andere opzet moeten gehad hebben om X. te kunnen bevredigen. Blijkbaar behoort die schrijver tot hen die zich ergeren over mijne vergelijking tusschen Ned.-Indische en Britsch-Indische gestie in zake onderwijs; en in een toestand van ergernis wordt zelden billijk geoordeeld. Dat ook X. aan dat noodlot niet ontkomt, hiervan geeft een sprekend staaltje zijne opmerking over mijne opgaven nopens het aantal Engelschen in dienst voor het bestuur van de bevolking van Britsch-Indië. Als ik mij goed herinner putte ik het aantal van 1227, door X. gewraakt omdat Lord Curzon van 6500 zou gesproken hebben, uit een der jaarverslagen over Britsch-Indië. Ik raadplaagde ter zake echter ook het werk van Strachey, en daar X. meent dat officieele bronnen niet voldoende licht geven, haal ik uit genoemd werk het ondervolgende aan (bl. 82/3): „In 1902, in the whole of British India, there were only 864 civil charges ordinarily, but by no means always, held by members of the covenanted service [1]. This branch of the service comprised, as I have already said, 1067 membres, but these numbers include officers on leave and others not actually employed. Including military officers in civil employ and others, about 1200 Englishmen are employed in the civil government of 232 millions of people, and in the partial control of 62 millions more. Although the highest offices of control, which are comparatively very few in number, are necessarily held by Englishmen, by far the greater and a most important part of the actual administration is in Native hands. Excluding the 864 offices to which I have already referred, and excluding also all posts of minor importance, nearly all of which are held by Natives [2], there are about 3700 persons holding offices in the superior branches of the executive and judicial services, and among them are only about 100 Europeans."

Natuurlijk zal het cijfer van 6500, door Lord Curzon genoemd, ook wel juist zijn; doch vermoedelijk zal dat niet uitsluitend op het bestuurspersoneel slaan; en dan wanneer wij van dit laatste spreken rekenen wij daaronder bijv. ook niet de bureau-ambtenaren en beambten.

Een ander verwijt van X. is dat ik mij geen rekenschap heb gegeven van de waarde van het in Britsch-Indië gegeven onderwijs. Als niet-vakman, nu, heb ik gemeend mij van zoodanige waardeering te moeten onthouden, en het komt mij voor dat zoo ik anders had gedaan er eer reden zou geweest zijn om mij te hekelen. Intusschen heb ik aan ter zake kundigeren dan ik althans eenig houvast willen geven door de opname van eenige leerplannen en andere gegevens nopens de inrichting van het Britsch-Indisch onderwijs. Aan de inlassching van die gegevens mag dan ook niet de bedoeling worden toegeschreven dat zij zou moeten dienen om te doen uitkomen hoe opperbest nu de inrichting van het onderwijs in Britsch-Indië wel is. Verder leze X. nog eens aandachtig wat ik, naar aanleiding van het artikel van den heer H. schreef over de conclusiën die ik voor mijne rekening neem. Dezelfde reden die mij van eene waardeering van het Britsch-Indisch onderwijs terughield, heeft mij ook weerhouden van eene beoordeeling der inrichting van onze indische scholen. Mijne grieven komen in hoofdzaak hierop neer dat er te weinig voor het onderwijs gedaan wordt en dat het plan waarnaar gewerkt wordt niet volledig is. Het eerste punt wordt mij zoowel door den heer H. als nu weer door X. toegegeven, met erkenning dat wij bij Britsch-Indië ten achter staan; wat de tweede grief aangaat is noch door dezen, noch door genen schrijver aangetoond dat die geen reden van bestaan heeft. Wanneer dan bovendien mijn arbeid nog aanleiding geeft om er de aandacht op te vestigen hoeveel duurder wij met ons inlandsch onderwijs uit zijn dan de Engelschen, afgaande op hetgeen X. schrijft, dan meen ik in alle bescheidenheid niet geheel nutteloos werkzaam te zijn geweest. Voor eene betichting van minwaardigheid zou alleen dan grond bestaan, wanneer ik mij de houding had aangematigd van iemand die het alleen weet. Wel verre van aan zoo iets gedacht te hebben, is mijne bedoeling echter geene andere geweest dan

1) Dit kader heet tegenwoordig: Civil service of India. Z.

2) Blijkens eene noot bij mijne voordracht waren in 1888 bij den burgerlijken dienst 2588 ondergeschikte betrekkingen, van welke slechts 35 door volbloed Engelschen werden vervuld

nog eens weer en op eigen gelegenheid in het licht te stellen van hoe allesoverwegend aanbelang het inlandsch onderwijs-vraagstuk is; daarbij uitgaande van de stelling: wie geeft wat hij heeft, is waard dat hij leeft; en het aan anderen, die zich daartoe bevoegd rekenen, overlatende om naar hartelust aan te vullen en te verbeteren. Opmerkelijk is dat noch door den heer H. noch door X. veel aandacht schijnt geschonken te zijn aan het eerste gedeelte mijner voordracht. Over die z.g. inleiding ben ik nochtans van andere zijde al dadelijk hard gevallen; beweerd werd dat zij best gemist had kunnen worden; doch ik heb daarop geantwoord dat zij voor mij minstens van evenveel belang was als wat volgt, en ik haar daarom niet gaarne zou hebben weggelaten. Achteraf verheugt het mij dubbel mijne voordracht niet onthoofd te hebben. Laat ik hier nu nog bijvoegen dat zij niet in elkaar is gezet omderwille van den titel, maar dat deze is vastgesteld nadat mijn arbeid nagenoeg kant en klaar was, en uit overweging dat het inl. ond. dan toch eigenlijk de spil was waarom mijn betoog draaide. X zal dan wel begrijpen dat de bedoeling om reclame te maken niet bij mij heeft voor gezeten. In werkelijkheid heb ik niets anders op het oog gehad dan eenige persoonlijke inzichten ten beste te geven, en af te wachten of anderen daarmede zouden blijken in te stemmen. Intusschen ben ik, eenmaal tot het ontwerpen van een bepaald plan gekomen zijnde, wel eenigszins van meening veranderd, in zooverre het mij voorkwam niet aan te gaan bij de pakken te blijven zitten, en toch het mogelijke te moeten doen om eenig succes te bereiken. Vandaar dat ik een 100-tal afdrukken mijner voordracht heb aangeschaft, en het meerendeel heb doen toekomen aan personen van zooveel mogelijk onderscheiden rang en stand, met verzoek te mogen weten of zij met het denkbeeld tot stichting van een fonds konden medegaan. De oogst van antwoorden is gering geweest, en onder die welke ik ontving houden nog de meeste eene verontschuldiging in wegens onvoldoende kennis van de aangelegenheid, om welke het gaat. Aan mijn voornemen om uit hen die van hunne instemming zouden blijk geven, eenigen aan te zoeken tot het vormen eener Commissie, die het stichten van een fonds zou ter hand nemen, heb ik aldus nog geen uitvoering kunnen geven. Onder deze omstandigheden is de openlijke betuiging van instemming van X eene blijde verrassing.

Deswege kan hem veel vergeven worden, en laat ik zijne critiek, die anders vrijwel de strekking heeft van de vaak gehoorde opmerking: „man, wat doe je eigenlijk in de kou", verder rusten. De voorafgaande opmerkingen meende ik alleen daartegenover te moeten stellen om den schijn te vermijden alsof ik mij geheel gewonnen zou geven. Onderwijl moet ik toch ook nog opkomen tegen het verwijt van X dat ik verzuimd heb aan te geven in welke richting ik mij de werkzaamheid van het nationale fonds denk. Dat verzuim, toch, heb ik met voordacht gepleegd, omdat ik niemand wenschte af te schrikken van medewerking door op eigen houtje de lakens te gaan uitdeelen, en het mij voorkwam dat alleen door samenwerking van personen van verschillend inzicht aan het fonds de meest nuttige bestemming zou zijn te geven. Willen nu X. en anderen wel een fonds helpen stichten, doch daarbij niet zien naar hetgeen in Br. Indië gebeurt, — wel, het zou dwaas zijn hen deswege af te stooten. Als eenling breng ik niets tot stand, en komt eene Commissie, als ik mij gedacht heb, te zamen, dan heeft mijne voordracht haren dienst gedaan. De vergelijking, die ik trok, had niet ten doel dat de Engelschen slaafs zouden worden nagevolgd. De hand, die X toesteekt wordt dan ook gaarne gevat; alleen verge hij niet van mij, dat ik mij anders zal voordoen dan ik ben. De levenservaringen hebben nu eenmaal gemaakt dat ik wellicht sterker ben in het gispen dan in het loven; doch een gispend woord op zijn tijd kan ook zijn nut hebben; en ik gun gaarne aan anderen de eer der overtuigende welsprekendheid.

Er zijn nog een tweetal omstandigheden die ik even moet aanroeren. Eene daarvan is: de ramp welke Zeeland getroffen heeft in het voorjaar; de andere: het plan van den Minister om meer geld voor het inl. ond. aan te vragen, en de daarmede verband houdende opdracht aan den Controleur Jasper. De ramp in Zeeland was oorzaak dat de rondzending mijner voordracht-afdrukken al op een zeer ongelegen oogenblik plaats vond en dat ik nolens volens wel tot eenig temporiseeren besluiten moest. Deze omstandigheid mag echter thans geacht worden hare remmende kracht te hebben verloren. Van de plannen des Ministers is, voor zoover ik weet, nog niets naders bekend; doch alhoewel daarmede rekening zal zijn te houden bij het van een fonds te maken gebruik, behoeft de gestie tot instelling van zoodanige hulp er toch niet op te wachten. En hoe eer hiertoe nu geraakt kan worden hoe beter; niet alleen omderwille van het doel maar ook uit overweging dat iets groots dient te wortot stand gebracht en dat daarmede meestal veel tijd gemoeid is.

Welaan dan gij allen, die nog iets gevoelt voor eene daad, waarop de nationale trots zich met reden zal mogen beroepen, en vooral gij, die daarvoor een offer kunt brengen, zonder dat uwe gewone wijze van leven daaronder noemenswaard behoeft te lijden, — moet X. alleen blijven staan in zijne steun-aanbieding?

Voor hem en voor u wil ik hopen van niet; en laten zij, die deze hoop niet beschamen willen, zich dan wenden tot de Redactie-Commissie van het Koloniaal Weekblad, dan wel tot mij persoonlijk, al of niet onder mededeeling hunner opmerkingen, aan welke gaarne de noodige aandacht zal worden geschonken.

's Hage, Juli 1906. C. F. ZEEMAN.
2e Sweelinckstraat 120.

Uit de Oost-Indische Mail.

De reorganisatie van het Inlandsch onderwijs, die op verzoek van den minister van koloniën met bekwamen spoed is voorbereid en nog voor 't einde van dit jaar als concept in den Haag verwacht wordt, zal — naar de meening van den heer Th. I. A. Hilgers, schrijver over dit onderwerp in de *Javabode* van 27 Juni — voor velen een verrassing zijn. Wat tot heden is uitgelekt heeft menigeen in de meening gebracht, dat de regeering voornemens is bij de uitbreiding van het aantal Inlandsche scholen veel te laten afhangen van het particulier initiatief, zooals ook uit een beschouwing van den heer Vierhout in de *Locomotief* blijkt, waaruit schrijver het een en ander aanhaalt.

De regeering zal natuurlijk wijselijk gebruik maken van verschillende adviezen en een concept-voorstel in elkaar doen zetten door een paar inspecteurs van het Inl. onderwijs, in vereeniging met den controleur J. E. Jasper en een ambtenaar, werkzaam op het departement van onderwijs, eeredienst en nijverheid.

Deze inspecteurs zouden volgens schrijver al spoedig lijnrecht gestaan hebben tegenover de beginselen, welke de Ind regeering gaarne als grondslag voor de reorganisatie wenscht te stellen, zij konden niet medegaan met de regeeringsvoorstellen die h. i. wel goedkoop, maar voor de toekomst niet veel belovend zouden zijn.

Enkele adviseurs hebben zich op het standpunt geplaatst: „beginnen bij het begin", en dus *voorbereidend onderwijs op bescheiden schaal.*

Hiermede kan de heer Hilgers en zeker ook menig ander vakman zich niet vereenigen. Wel zijn zij er van overtuigd, dat voorbereidend onderwijs, ook voor Inlandsche kinderen, uitmuntend werkt, maar de Inlanders zelf zullen er, meenen zij, niet van gediend zijn. Een school, waar de kinderen zoo maar wat prutsen en spelen, is in 't oog van den inlander geen school. Zelfs heel wat Europeanen beschouwen die fröbelscholen de beste, daar de kindertjes een beetje lezen en schrijven leeren. De Inlanders zijn h. i. nog niet rijp voor fröbelonderwijs, zij zullen hun kinderen niet dan met zachten dwang naar inrichtingen van voorbereidend onderwijs zenden en om hun vertrouwen dus niet te schokken, zal men goed doen, zeer voorzichtig te zijn met 't openen van zulke schooltjes. Toch bestaat er veel kans dat er enkelen zullen verrijzen, doch de ondervinding zal wel leeren, dat zij vooreerst niet veel vertrouwen zullen vinden

Wij mogen dus — zegt schrijver — tegen de adviezen van de vakmannen in — verwachten een bescheiden proef met de oprichting van eenige Inlandsche fröbelscholen. Het *Alg. Ned. Verbond* heeft zelfs een verzoekschrift bij den Minister van Koloniën ingediend, waarin de noodzakelijkheid wordt betoogd van Hollandsche fröbelscholen voor Inlandsche kinderen. Zulke inrichtingen zullen wel, en vooral door den Inlandschen adel, gewaardeerd worden, daar hun kinderen daar op jeugdigen leeftijd de Ned. taal behoorlijk zullen leeren.

Vrijwel eenstemmig zijn de vakmannen van meening, dat uitbreiding van het aantal Inl. scholen in elk geval de taak der regeering is. De bestaande Inl. scholen hebben het vertrouwen van den Inlander; op vele plaatsen zou alleen uitbreiding van het leerplan aan alle bescheiden wenschen tegemoet komen. Particuliere scholen, onder leiding van Inlanders, zullen al de nadeelen ondervinden, die tot nu toe elke onderneming door Inlanders beheerd, kenmerken. Het verrijzen van een groot aantal sectescholen voor inlanders is misschien om politieke redenen niet gewenscht.

Geen wonder dus dat de inspecteerende ambtenaren slechts heil verwachten van gouvernements Inlandsche scholen, en van meening zijn dat het Inlandsch onderwijs, nu het eenmaal het vertrouwen heeft, zich rustig moet ontwikkelen, vooral ook door alle scholen te doen beschikken over *goede* leerkrachten.

De voorstellen schijnen van dien aard te zijn, dat het aantal gouvernementsscholen binnen een zeker aantal jaren verdubbeldwordt, terwijl meteen kleine dessa schooltjes met subsidie voor het gouvernement kunnen opgericht worden, waardoor dus de voorstanders van gouvernementsscholen gedeeltelijk hun zin krijgen. En wanneer nu op den duur maar blijkt, dat deze onderwijs-inrichtingen in allen deele voldoen, het schitterend van de particuliere schooltjes winnen, dan zal daarmee na eenige jaren van zelf de weg zijn aangewezen, dien 't gouvernement dient te volgen.

FEUILLETON.

DE KLUIZENAAR.

(Een op historischen grondslag berustende schets).

DOOR 6

A L E.

„'k Heb een bang voorgevoel, dat het in de toekomst voor ons, koffieboeren, minder goed wordt!" zei hij.

,t Gaf hem niet veel troostgrond, dat ik niet zoo'n donkeren kijk op de zaak had.

Voortslenterende waren wij ongemerkt aan de meest afgelegen grens van zijn gebied gekomen. Een smal, maar vrij goed begaanbaar pad slingerde zich hier opwaarts, het oerwoud in.

„Leidt dat soms naar den top van den berg?" vroeg ik, en een plan schoot al door mijn hoofd.

„Neen!" zei hij zoo kortaf, dat het mij bevreemdde.

„Dan is 't misschien 't weggetje van den boschwachter, den houthakker of den jachtopzichter", schertste ik. „Andere menschelijke zielen zullen in die onherbergzaamheid wel niet huizen, denk ik!"

Hij lachte even en wilde den terugweg weer aannemen.

„Dat lijkt me daar wel aardig, zelfs sprookjesachtig. Willen wij er eens een eindje ingaan?"

„Ik heb dat pad nog nooit betreden en zal dat ook nooit doen!" zei hij met een afwerend gebaar en verwijderde zich van deze plek.

'k Begreep, dat er iets achter stak, maar vroeg niet verder. Zwijgend liepen wij een oogenblik naast elkaar.

„'k Dien je er nu wel meer van te zeggen", begon hij weer, „maar ik verraad daarmede een leelijk geheim. Eigenlijk zou ik 't je niet mogen zeggen: je bent dienaar van 't gouvernement en 't zou dus je plicht zijn ter bestemder plaatse te gaan kennisgeven wat je te weten gekomen bent. Want langs dat pad wordt het Gouvernement op ruime schaal bestolen. Dat is een pad van veel ongerechtigheid."

„Een smokkelweg?"

„Je zegt het! Daarlangs transporteeren Chineezen groote hoeveelheden opium naar de Vorstenlanden, vervoeren die lui ook de clandestine koffie, die ze tegen een hooger prijsje van de bevolking opkoopen, en gebeuren misschien wel meer ongerechtigheden. Ik weet het niet!"

Hij zweeg even.

„En nu zal je het verband wel al gezien hebben: het „mysterie" van Winoto, het zoogenaamde mysterie voor jullie daar „beneden", staat in dienst van die ongerechtigheden. Ze hebben 't niet onaardig bedacht, die smokkelaars! Al de hocus-pocus, heel hun heksenwinkel is een fatale grap. Zoo hebben zich allen — bestuur incluis — in de luren laten leggen, nu al jaren lang!"

„En jij?" vroeg ik getroffen.

„Ik zelf ben er al heel gauw op gevallen. Maar 'k heb je al uitgelegd, dat ik het „mysterie" eveneens geëxploiteerd heb."

Wisten die smokkelaars, dat je ze in de gaten hadt?"

„Ik heb ze op heeterdaad betrapt."

„En toen?"

„Toen hebben ze me blind willen slaan met goud! Schatten had ik kunnen verdienen door de simpele belofte een anderen kant uit te kijken en mijn volk hier vandaan te houden. 't Hoofd van de kongsi — een voornaam Chinees — kwam zelfs den volgenden dag bij me op bezoek en deed mij formeele voorstellen. 'k Heb hem mijn huis uitgejaagd, echter zonder dreigement, omdat ik van stonde aan besloten was er het zwijgen toe te doen.

Als ik bij de verrassing alleen geweest was, zouden de kerels mij waarschijnlijk wel uit den weg geruimd hebben."

„Je volkje is dus ook ingewijd?"

„Zeker, maar ze volgen mijn voorbeeld, zwijgen en houden zich van den domme. 'k Heb hun dat ook te verstaan gegeven. Laat men nu nog eens beweren, dat er geen solidariteitsgevoel bij den Javaan leeft! Buiten Winoto echter gelooft groot en klein aan Chinaman's heksen-comedie."

„Hoe hielden die smokkelaars zich, na je afwijzing?"

„Ik onthield me in 't vervolg streng hun gangen na te gaan. Ik meende dit aan mijn aangenomen houding verschuldigd te zijn. Zelfs ontweek ik steeds de kans op een nieuwe ontmoeting. Wat ik er nog van te weten kwam, was bij toeval of kwam uit de buitenwereld tot me. Maar ik geloof, dat hun tochten, den eersten tijd na de ontdekking, gestaakt zijn. Doch dat schijnt niet lang geduurd te hebben. Toen ze merkten, dat er mijnerzijds niets gebeurde, begon 't lieve leventje spoedig opnieuw, eerst plan-plan natuurlijk, maar allengs kwam de oude actie weer in gang! Zoo schijnt het nu nog te zijn."

„Maar heb je zelf je stilzwijgen altijd overeen weten te brengen met je eigen gevoel voor rechtvaardigheid en gerechtigheid? Heb je zelf nooit gemoeds-

Schrijver meent dat het voorstel van *De Locomotief* ernstige overweging verdient: de beschikking te hebben over een deel der rente van de credietloemboengs, ten einde daarmede het inlandsch onderwijs te bekostigen, dan blijft het inlandsch onderwijs *rijkszaak*, wat zéér gewenscht is.

Een grootere toevoer van onderwijskrachten is voorts noodig, opdat meerdere leerlingen tot de kweekscholen kunnen worden toegelaten. Ook uitbreiding van het leerplan voor vele bestaande scholen schijnt noodzakelijk. En dat op de eerste scholen het Hollandsch als leervak moet worden ingevoerd, is al zoo dikwijls betoogd, dat wel mag worden verwacht een tegemoetkoming aan de billijke wenschen.

Een paar jaar geleden werd reeds begonnen het hollandsch als leervak te onderwijzen aan de kweekschool te Fort de Kock. De proef schijnt in alle opzichten aan de verwachting te beantwoorden; bij de leerlingen is de ambitie over 't algemeen zeer groot. Het gouvernement zal dus over een paar jaar reeds kunnen beschikken over een beperkt aantal Inlandsche onderwijzers, die eenigszins op de hoogte zijn van het hollandsch. Toch valt het te betwijfelen, of zij geschikte leerkrachten zullen zijn. Het zou dan ook aanbeveling verdienen het hollandsch op de eerste inlandsche scholen voorloopig te doen onderwijzen door Europeesche onderwijzers, die reeds eenige jaren praktijk achter den rug hebben. Een voorstel in dien geest werd reeds enkele jaren geleden ingediend door den heer Abendanon.

Met de invoering van het hollandsch als leervak moet noodzakelijk gepaard gaan het instellen van een speciaal examen ter verkrijging van een akte in de Nederlandsche taal.

Verder is door 't *Alg. Ned. Verbond* in bovengenoemd rekest het verzoek gedaan om bij een eventueele reorganisatie het daarheen te leiden, dat aan begaafde Inl. jongelieden, die hun opvoeding in Nederland wenschen te voltooien, steun kan worden verleend.

Ook zal het nieuwe concept wel leiden tot de opleiding van een beperkt aantal ambachtsscholen, waar flinke inlanders, die voldoende schoolonderwijs genoten hebben, in de gelegenheid worden gesteld een ambacht grondig te leeren. Wel is waar moeten de heeren controleur Jasper en de inspecteur bij 't inl. onderwijs Bertsch een groote telenrstelling ondervonden hebben bij hun bezoek aan 't complex huisvlijtscholen, indertijd in de omstreken van Ngawi gesticht door den toenmaligen regent Raden Mas Toemenggoeng Oetojo, die trouwens zelf duidelijk genoeg te kennen moet hebben gegeven, dat hij de man niet was om de door hem ontworpen plannen ten uitvoer te brengen; dit neemt niet weg, dat in menige streek doelmatig ingericht vakonderwijs een eerste behoefte is. Schrijver is van oordeel dat, daar de inlanders over het algemeen thans zulke slechte financiers zijn, dat het nog geruimen tijd kan duren vóór zij zich van ambachtslieden zullen kunnen opwerken tot meesters, die met goed gevolg een werkplaats beheeren, zooals de Chineezen nu reeds met succes doen; hij eindigt met de verklaring dat de controleur Jasper in zijn voorstellen tot reorganisatie van 't Inl. onderwijs een zeer verdienstelijk stuk werk heeft geleverd, maar betreurt het dat geheimzinnigheid hierbij weêr zoo 'n groote rol speelt.

JAVA EN MADOERA

De koortsdistricten op Madoera werden weder door den resident bezocht en bleek dat de toestand der zieken langzaam vooruitgaande is.

De laatste *Deli Ct.* bracht het bericht mede uit Batavia, dat de directeur der gevangenis door Atjehers is aangevallen en verwond en dat de aanvallers zijn gearresteerd

Het *Soer. Hbl.* van 25 Juni vestigt de aandacht op een **nieuwe industrie op Madoera,** of liever op een verbeterde productie, n. l. op het vervaardigen van geweven **agel-zakken.**

Zooals bekend, worden in Indië jaarlijks duizenden goeni-zakken, uit jute vervaardigd, ingevoerd, deels voor de verpakking van suiker, deels voor de verzending van rijst vooral naar Banka.

Dit emballage-materiaal is vrij kostbaar en reeds sedert geruimen tijd heeft de regeering proeven laten nemen met verschillende, daar vervaardigde grondstoffen, door de bevolking tot zakkenmateriaal geweven; tot nog toe echter met geen of onvoldoend succes. Als criterium voor de deugdelijkheid van het emballage-materiaal werd aangenomen dat men een zak, daarvan vervaardigd en met rijst gevuld van een hoogte van 4.75 Meter moest kunnen laten vallen, zonder dat hij brak, aan welke proef tot nog toe nog geen enkel Inlandsch vlechtmateriaal weerstand kon bieden.

Hetzelfde geschiedde met de z. g. agel-zakken, welke op Madoera worden geweven, maar bij de daarmede genomen proeven bleek uit de steeds in één richting loopende scheuren, dat de bevolking, uit een oogpunt van zuinigheid, voor den «inslag» van het weefsel van een inferieure kwaliteit van de agel-vezel gebruik had gemaakt, alleen voor de «schering» werd het goede materiaal gebezigd. De agel-vezel is n. l. afkomstig van het jonge blad van den *gebang*-palm, dat nog waaiervormig gesloten is. Die bladeren worden gewasschen en verder bereid, tot de zuivere vezelstof overblijft. Deze wordt verder in een boven- en een onderhuid gesplitst, waarvan de eerste buitengewone sterke, de laatste slechts middelmatig sterke vezels bevat. De in repen verdeelde bovenhuid nu werd tot nog toe bij 't weefsel voor de schering, de onderhuid voor den inslag gebezigd. De van dit weefsel vervaardigde zakken bleken voor plaatselijk gebruik voldoende sterk, zoodat niemand er over dacht het minwaardige inslagmateriaal door beter te vervangen.

Na de genomen proeven werd een voldoende hoeveelheid bovenhuid-vezels naar Nederland gezonden, waar het Dr. Borgman te Haarlem gelukte, met behulp eener weefmachine zakkenmateriaal te leveren, dat aan de gestelde voorwaarde van weerstandsvermogen ten volle voldeed.

De Indische regeering heeft daarop deze machine aangekocht en over een maand ongeveer zal zij op Madoera zijn aangekomen.

De controleur Jasper heeft ondertusschen van de regeering opdracht gekregen op Madoera zelf na te gaan of de bevolking, met de thans gebezigde weeftoestellen, niet in staat is, na de noodige aanwijzingen ook zakken te maken, die aan de bovengenoemde voorwaarde voldoen.

De heer Jasper meent n. l. dat door een dichter doen aansluiten der draden van het weefsel en het gebruik van niet dan bovenhuidsvezels, het doel even goed zal kunnen worden bereikt.

De bevolking is thans bezig een 20tal karongs op de aangegeven wijze op de eigen weeftoestellen te vervaardigen, die eerstdaags aan een proef zullen worden onderworpen. Gelukt deze, dan zal ongetwijfeld de agelzakkenindnstrie op Madoera een belangrijke uitbreiding ondergaan.

De correspondent van de *Loc.* te Pasoeroean meldt, dat in tegenwoordigheid van eenige administrateurs der omliggende suikerfabrieken, de heer Schell, machinist in Modjokerto, in de tuinen van 't proefstation aldaar een uitvinding heeft gedemonstreerd, om automatisch het riet met wortel en al uit den grond te trekken.

Men leest over deze proef in 't blad verder 't volgende:

Het toestel dat op den grond zeer laag naast een rietstoel moet worden geplaatst en op twee wielen rust, grijpt als het ware door middel van een schaar de stengels, terwijl een hefboom de planten met wortel en al uit de aarde haalt. Twee personen zijn voldoende om het te bedienen.

Als men weet dat bij het snijden van het riet op de

---

bezwaren gehad tegen het schuldig bedrijf van die menschen?"

Hij maakte een driftig gebaar en eerlijke verontwaardiging lag er in zijn toon, toen hij sprak:

„Is het opium- en koffie-bedrijf van 't Gouvernement zooveel minder schuldig, dan dat van die Chineezen? Verschillen beider bedrijven, op den naad gezien, wel een greintje in onzedelijkheid van aanleg? Ik heb ze op een goudschaaltje tegen elkaar opgewogen! 'k Ben tot geen resultaat gekomen: de balans schommelde van diefje naar diefjesmaat. In die omstandigheden maakte ik er geen gewetensvraag van den toestand te benutten voor een, naar mijn meening, alleszins goede zaak!"

Ik voelde geen lust op 't onderwerp door- of in te gaan. Een en ander echter gaf me stof tot overdenking en verwerking.

Wij liepen nog een eind weegs terug, tot op eens de vlakte zich mooi-wijd voor ons openlegde.

Daar streken wij vermoeid neer en gaf hij zich dra in algeheele vertrouwelijkheid aan mij over......

Wij lagen daar nu lui in 't gras, in de schaduw van breedgetakt geboomte, op dat hooge, mooie bergpunt.

Na de ontboezeming van zooeven was hij wat stil geweest, maar hier in onze luie, ongegeneerde houding werd hij weer fideel.

„Voel jij je gelukkig bij 't Gouvernement?" vroeg hij opeens.

„Dat gaat wel! Mijn positie is niet slecht en mijn vooruitzichten ook niet", zei ik.

„En je werk?"

„Dat schikt ook wel! Een beetje eentonig en gelijkmatig, maar toch wel uit te houden!"

„Je zoudt er dus ook je nog weinige dienstjaren niet aan willen geven?"

„Om 't Gouvernement te bedanken?"

„Ja."

„En dan?"

„Er kwam zoo'n idee bij me op. 'k Zou me wel met iemand als jij willen associëeren. Met iemand, die hart voor 't volk en gevoel voor mijn zaakjes heeft. Niet omdat ik mijn eenzaamheid moede ben en variatie in mijn leven wensch. Ook met een compagnon zou ik in den toestand hier liefst geen veranderingen willen. En 'k geloof, dat jij je in alles best schikken zoudt! Wat ik zou willen is dit: uitbreiding geven aan de zaak in haar ganschen opzet, kracht bijzetten aan de actie, hooger en sneller vlucht geven aan de ontwikkeling van volk en bedrijf. Daarvoor zou versterking van persoonlijke leiding en financieele kracht mij zeer dienstig zijn."

„Maar aan mij zou je een compagnon zonder vermogen hebben." 'k Zou dus maar voor de helft aan de gestelde voorwaarden voldoen", bracht ik in 't midden.

Hij ging er niet op door, maar begon, in gedachten verdiept, gras-rietjes te plukken.

„Hoe ben je hier eigenlijk gekomen? 'k Meen uit je gesprekken te mogen afleiden, dat je vroeger niet in 't „landelijke" was en zelfs tot een heel anderen werkkring behoorde", vroeg ik nieuwsgierig nu naar zijn verleden.

„Dat is een lange geschiedenis, een heele lijdenshistorie, in korte woorden te vertellen", zeide hij, starende in de vlakte-wijdte, of hij daar 't verleden terugvond.

„Mijn jeugd-droomen lagen buiten de suiker, de tabak, de koffie of welk landelijk bedrijf ook. Eigenlijk had ik geen voorliefde voor eenig zoogenaamd „vak" en heb die ook nooit gekend, noch zucht naar wat men een „mooie toekomst" of „schitterende carrière" heet. Pretenties, van welken aard ook, kende ik niet. Ze noemden mij al vroeg een vreemd, raar kind, een dweper en idealist, nog later een gevoelsjongen. Mijn vader, die nog al aan den materialistischen kant der dingen stond, had mij spottend den „apostel" gedoopt, en zoo bleef ik in huis ook heeten. En feitelijk zat er ook wel apostelbloed in me. Geen apostel echter van wat „geloof" heet, want ook daarvan heb ik nooit iets willen weten, maar een, die de menschen langs den weg van zedelijke en verstandelijke ontwikkeling en praktische opleiding wilde maken vrij en zelfstandig naar den geest, sterk en veerkrachtig voor 't groote leven en geschikt zoodoende voor hooger en universeel geluk. Dat alles waasde wel in mijn kinderziel, maar 't nam vorm, vaster omtrekken aan, naarmate ik grooter werd, al trachtte men 't ook

gewone wijze circa 75 picol per bouw in den grond blijft zitten, dan behoeft het geen betoog dat het toestel zeer zeker zijn nut heeft. De genomen proeven slaagden uitmuntend met het riet dat groeide in lichte gronden, minder goed evenwel bij dat geworteld in zware aarde.

De hefboom schijnt dan te veel kracht te moeten uitoefenen, dientengevolge wordt het riet gekneusd en verliest ontijdig sappen. Intusschen brengt de uitvinder nog eenige verbeteringen aan.

In één uur tijds kunnen met bovenbedoeld toestel op niet te zware gronden 23 geulen van twee picols riet per geul uit den grond worden gehaald.

Eenige fabrieken in de buurt van Modjokerto schaften zich reeds voor de a. s. campagne het instrument aan dat wanneer men meer dan 25 stuks tegelijk koopt, slechts f 35 per stuk kost.

Een onderneming heeft ongeveer honderd stuks noodig, wil men alle velden zoodanig bewerken.

BUITENBEZITTINGEN.

De resident van **Gorontalo** seinde 26 Juni naar Batavia dat de Bonerivier banjirde. Het Boegineesche kamp te Gorontalo was geheel, de kampongs Tesde en Ipils waren gedeeltelijk overstroomd. De weg van de kerk tot Wabean stond onder water. Persoonlijke ongelukken hadden echter niet plaats.

Een telegrafisch bericht uit Batavia van 3 Juli jl. aan de *Deli-Ct.* bericht dat in 't volgend jaar 175000 picols **Bankatin** in veiling zullen worden gebracht.

Celebes. Van 22—26 Juni trok majoor Lanzing met zijn troepen door het in verzet zijnde binnenland van Madjene en Balanipa, over Tonbé, Tondoeng, Alloë en Paropo. Den eersten dag werd bij den opmarsch geringe tegenstand ondervonden van eenige verspreide schutters, van wie 5 werden neergelegd en wier geweren in onze handen vielen. Deze kampongs bleken allen verlaten te zijn; uit twee dier kampongs werd op den troep geschoten. De 26en Juni was de colonne in 't strandbivak terug, waar de bevolking zich rustig hield, aangaande het verblijf der aanvoerders van het verzet werden geen aanwijzigingen ontvangen.

West-Indische Berichten.

Suriname. De Koloniale Staten hebben hun voorloopig verslag uitgebracht betreffende de ontwerp-verordening tot nadere wijziging van de bestaande verordening op de goudbelasting.

Het ingediend ontwerp stelt voor het vervoer per spoor verplichtend te stellen voor alle goud dat in de nabijheid of ten Zuiden van den spoorweg is verkregen, terwijl het bestuur een maximum-vracht van 10 gld. per kilogram in uitzicht stelde.

In het verslag der Staten wordt op verschillende lacunes in het ontwerp gewezen, waarin nader zal moeten worden voorzien, terwijl de Staten zich eene tarief-regeling voor het goudvervoer, dat verplichtend gesteld eene soort belasting wordt, bij gouvernementsbesluit niet zullen laten welgevallen, zonder daartegen te hebben geprotesteerd. Belasting wordt bij wet bij koloniale verordening geheven ergo, de Staten gehoord.

Omtrent de bacove-puzzle ontleenen wij het volgende aan Onze West:

„Er wordt gewerkt, hard gewerkt om de vereischte cultuuroppervlakte bijeen te krijgen voor 10 Juli a.s. Het stadium waarin de plannen verkeeren, veroorlooft echter nog niet om veel mede te deelen.

Bemoedigend is, dat van de zijde der Bank-directie hier zeer te waardeeren medewerking wordt verleend. De eindbeslissing van de Hoofddirectie in Nederland moet nog worden afgewacht. Er zijn meerdere telegrammen van hier naar Nederland gezonden, om een krachtig beroep te doen om hulp van daar in het critieke stadium waarin de kolonie verkeert. Daarnaast worden hier te lande verschillende plannen geopperd, die echter ook nog niet tot eenig beslist resultaat hebben geleid. Er schijnt sprake van eene verhooging der inschrijving van Mariënburg. Ook was er sprake van, dat Alliance voor 100 H.A. zou inschrijven. Dit plan is echter op bezwaren afgestuit. Pogingen worden gedaan om geld te vinden om de bacovencultuur op de Guineesche Vriendschap ter hand te nemen. Gelijksoortige plannen zijn geopperd ten aanzien van de nagenoeg verlaten pl. Waterland. Zelfs hebben verschillende Chineesche ingezetenen de hoofden bij elkaar gestoken, om te overwegen wat hunnerzijds zou kunnen worden gedaan om de huidige crisis tot een oplossing te brengen."

We zullen maar hopen: geen nieuws, goed nieuws! Dat goed nieuws ten aanzien van het welslagen dezer nieuwe cultuur bepaald gewenscht is, zal wel een ieder beamen in dezen tijd van „hangen und bangen" der cacao-planters. Na de in den laatsten tijd ietwat hoopvoller berichten komt Onze West nu weer met een Jobstijding de illusie verstoren, dat de crisis zou zijn bezworen:

„Was de cacao-cultuur de eerste vijf maanden van dit jaar geregeld hooger dan in dezelfde maanden van het vorig jaar, te beginnen met de maand Juni dreigt de verhouding andersom te worden.

De uitvoer bedroeg:

In Juni 1906	214.699 K.G.
In Juni 1905	229.503 „
Januari—Juni 1906	914.614 „
Januari—Juni 1905	706.403 „

Over 't geheel genomen overtreft de uitvoer gedurende de eerste helft van dit jaar met 2000 balen den uitvoer in de eerste helft van het vorig jaar.

Wij hebben hier echter het weinig troostrijk bericht aan toe te voegen dat de voorsprong van dit jaar, waarschijnlijk door den uitvoer van Juli in achterstand zal veranderen. Het vorig jaar bedroeg de uitvoer in Juli ruim 6000 balen, de loopende maand zal daar ver beneden blijven."

De Bacove-puzzle, die intusschen alreeds moet zijn opgelost, wordt door de domein-puzzle heelemaal in de schaduw gesteld. Men oordeele naar het volgend ingezonden schrijven aan Onze West:

„Tot aanvulling van uwe artikelen over de toenemende moeielijkheden die het gevolg zijn van de schromelijke verwarring van domeinzaken, zijn misschien de volgende voorbeelden de moeite der vermelding waard.

Er zijn op dit oogenblik in Saramacca twee kwesties aanhangig, eene met de pl. Catharina Sophia, de andere met de pl. Broederschap, beide betreffende land hetwelk aan die plantages zou behooren, doch door 't Gouvernement uitgegeven is voor den kleinen landbouw.

Een andere kwestie betreft een strook land van pl. Vreeland. De eigenaars dezer plantage kunnen een acte van verkoop overleggen, waarop uitdrukkelijk vermeld staat dat tusschen het kanaal van Blijendaal en Laarwijk een strook land ligt behoorende aan Vreeland. Had het Gouvernement de grenzen van de vestigingsplaats Laarwijk behoorlijk door meting bepaald, dan zou natuurlijk die terreinstrook geëerbiedigd zijn. In plaats daarvan, heeft het eenvoudig al 't land tot aan 't kanaal uitgegeven. Het noodzakelijk gevolg hiervan zal zijn, dat evenals in de kwestie-Dijkveld, het Gouvernement de bewuste terreinstrook zal moeten aankoopen tot uitbreiding van de vestigingsplaats Laarwijk.

Geen dezer gevallen schijnt echter het Gouvernement een zier wijzer te maken. Het blijft voortgaan de verwarring te vergrooten, zooals zeer onlangs weer is gebleken bij de uitgifte van perceelen aan 't Pad van Wanica. Het Gouvernement is door aankoop aldaar eigenaar geworden van de gronden Welbedacht en de Nieuwegrond. Er bestaat echter een oude grenskwestie die zich uitstrekt over een reeks perceelen gelegen bezuiden de Vier Kinderen en die ook van invloed is op de ligging van beide bovengenoemde gronden. Nu zou men denken, dat het Gouvernement de ligging dezer gronden behoorlijk vast zou stellen alvorens voort te gaan met de uitgifte van nieuwe perceelen. Doch neen, men geeft nieuwe perceelen uit, waarvan dus van geen enkele de ligging behoorlijk vaststaat. Het eenige wat men doet, is voorzichtigheidshalve een strook land ter breedte van ruim 100 meters open laten tusschen Welbedacht en Vredeslust (het laatste particulier eigendom) om zeker te zijn, dat hoe een latere meting eventueel mocht uitvallen, in ieder geval de grens van Welbedacht op domeingrond zal vallen. Daargelaten dat dergelijk geknoei oorzaak is dat de kaarten noodwendig een onjuist beeld moeten geven van de situatie, rijst nog de vraag, of het verantwoord is, een terreinstrook van 100 meters breedte en aanzienlijke diepte open te laten, in een streek waar het land zooveel waarde heeft, dat het Gouvernement onlangs ruim f 5000 betaalde aan pl. Dijkveld voor „aankoop" van een strook land van minder oppervlakte."

Curaçao. Eindelijk! Daar hebben we dan de mijnwet voor de kolonie! Eindelijk, maken wij melding van de indiening van dat ontwerp, waarvan het bericht schrijver dezes gewerd, toen het vorig overzicht alreeds was afgesloten. De voornaamste bepalingen der voorgestelde wet komen hierop neer.

In de kolonie Curaçao mag de eigenaar van den grond niet beschikken over de in de wet genoemde delfstoffen.

Vergunning tot opsporing van die delfstoffen wordt verleend voor niet langer dan drie achtereenvolgende jaren. Zij kan telkens voor een jaar worden verlengd.

Concessie tot ontginning wordt verleend voor een bepaalden tijd, echter niet langer dan 75 jaar.

De ontdekking van een delfstof geeft den ontdekker die óf is houder van een vergunning tot opsporing of concessionaris op het veld, binnen welks grenzen de delfstof is ontdekt, recht op concessie tot ontginning van de ontdekte delfstof, zoodra hij zijn aanspraken doet gelden, met dien verstande evenwel dat de ontdekker, die houder is van een vergunning tot opsporing, zijn aanspraken behoort geldend te maken vóór het verstrijken van den termijn waarvoor de vergunning verleend of verlengd is en dat het vroeger ingediende verzoek de voorkeur heeft boven het later ingediende.

Deze wet is niet toepasselijk ten aanzien van die delfstof, waarover de eigenaar van den grond als zoodanig vóór 1 Juli 1906 heeft beschikt.

In de Memorie van Toelichting wijst de minister van Koloniën er op, dat voor Curaçao op dit oogenblik een mijnregeling nagenoeg geheel ontbreekt. Zonder concessie hebben eigenaren van grond, wier bijzondere titel hun niet de beschikking over delfstoffen onthield, op Curaçao; zoomede op Saba en St. Martin, opsporingen of ontginningen van delfstoffen ondernomen, handelingen waartoe zij bij gebreke van een bepaling als hierboven bedoeld, volkomen bevoegd waren, welke bevoegdheid dan ook door het bestuur der kolonie steeds is erkend. Deze opsporingen en ontginningen op eigen gezag zijn alle wegens onvoldoende uitkomsten slechts van korten duur geweest, uitgezonderd de phosphaatontginning op de plantage Santa Barbara.

---

te onderdrukken of te verstikken. Het geweld daartegen werd mijn levensleed.

„Natuurlijk kwam de tijd voor een speciale opleiding, alias africhting, ook voor mij. En 't onafwendbare van 't geval inziende, zette ik mijn zinnen op 't ambt van controleur bij 't B.B., wat je misschien wel wat bevreemdt. Maar, naar mijn opvattingen van dat ambt, paste dit zich nog 't best aan mijne principes aan. 'k Voelde warm voor 't Javanen-volkje, wat ik mijn moeder dankte, die een „half bloed" was. Met de intentiën van 't brave Gouvernement was ik nog niet bekend geworden, zoodat ik nog in den blijden, mij inspireerenden waan verkeerde, dat het in de kolonie slechts ging om 't geluk van 't overheerschte volk. Daarom schenen mij de betrekkingen van die heeren bestuursambtenaren ook zoo benijdenswaardig mooi en wilde ik wel gaarne tot hun corps behooren, als er dan toch een bepaalde keuze gedaan moest worden. En hoe meer ik over de zaak na- en doordacht, hoe mooier zij mijn verrukten zinnen toescheen. Men liet niet na mij ook, en vooral, de keerzijde der medaille voor te houden, maar ik persisteerde met jeugdige volharding. Dat was meer 't apostelbloed in me en... bloed kruipt, waar 't niet gaan kan.

„Maar mijn vader had er anders over beschikt. Hij was een Indisch hoofd-officier en militairist in hart en nieren. Zijn liefste wensch was, dat zijn eenige stamhouder officier zou worden en dit beteekende, dat daarmede mijn beroepskeuze ook gedaan was. Officier moest ik worden, al zou de onderste steen boven komen! Ik officier!....

„En ik werd het! Maar hoe? In Breda kreeg ik bij mijn overgewaaiden spotnaam ook nog dien van den „Martelaar". Dat zegt je al alles. Tusschen mijn leeraars en mijn vader was een onafgebroken contract, waarvan 't gevolg was, dat ik „den knijper op den neus" kreeg. Mijn vader was een „verdienstelijk" Indisch officier, anders had men er, geloof ik, wel den brui van gegeven, en mij, met de enkele aanduiding op de factuur: „niet alle hout is timmerhout", naar Indië gereëxpedieerd. Mijn kameraden hielden niet van me en ik niet van hen, maar ze bleven mij van 't lijf, omdat ik (maar ook alleen daarom)! de zoon was van den bekenden, intusschen tot generaal bevorderden „held van...." Op mij was 't woord van Rochefoucauld van toepassing: „On n'est jamais plus seul qu'au milieu d'une foule!"

„Mijn vader was nog „aan" en had een heele duit in 't zakje te leggen, toen ik, eindelijk tot luitenant gebombardeerd, in de Oost terugkeerde.

„'k Moet zeggen, dat men den eersten tijd erg lief tegen me deed en veel consideratie gebruikte. Maar dit belette niet, dat men alles beproefde om mijn geest en gemoed wat kneedbaarder te maken. 't Gaf allemaal niets en 't liep dus ook hier weer spaak. Mijn reputatie aan de Academie was natuurlijk met me meegereisd en onder 't officierscorps was ik ook al gauw de gespikkelde vogel, al kwam men mij, om dezelfde reden, ook nu weer niet al te na. Bij de minderen werd ik op de handen gedragen en toen mijn vader er „uit" was, vonden mijn chefs hierin een geschikt wapen tegen mij. Ze beschuldigden mij namelijk van 't aankweeken van een anti-militairen geest bij den troep. De zaak was, dat ik me zoo weinig mogelijk van den eigenlijken dienst aantrok, maar geheel gaf aan de verheffing van 't leven van den soldaat.

„'t Kwam nu weldra tot een oplossing. 'k Werd onverwachts naar Atjeh overgeplaatst, waar 't vechten toen juist weer lustig aan den gang was. „Hij moet den vuurdoop maar eens ondergaan, dat zal hem goed doen!" zeiden ze. 'k Ging evenwel niet, maar diende telegrafisch mijn ontslagaanvrage uit den dienst in. Een moeielijke tijd van allerlei tegenwerking brak daarmede voor mij aan! Mijn heele familie, met haar ganschen invloedrijken aanhang, had zich tegen mij gekeerd. Een erfenis van moederszijde redde mij eindelijk uit de ontberingen en schonk mij de gelegenheid mijzelf te worden. Ik maakte er dit verwaarloosde koffieland mee los uit de handen van een half versuft oud heertje.

„'k Heb er nooit berouw van gehad. Hier is de planter in mij ontpopt en de apostel weer boven gekomen. Je hebt gezien wat ik er van gemaakt heb. 't Is nog verre van een model-kolonie, maar 'k heb toch wel redenen van tevredenheid. 'k Vond een halve wildernis, die ik met beperkte persoonlijke en financieele middelen heb moeten ontginnen, terwijl de opgezetenen een gedemoraliseerd zoodje was. De jaren van eenzaamheid en strenge afzondering zijn in een roes van arbeids-geluk voorbij gegaan. De wereld is zich tegen mij blijven keeren, maar ik heb die tegenkanting niet verdiend. Zij heeft me, vooral in den beginne diep gegriefd, maar zij is toch ook weer mijn werk ten goede gekomen, want zij was een opwekking tot nieuwe inspanning bij de vervulling van de taak, die ook mijn roeping was. En de vruchten van mijn werk hebben mij troost en kracht gegeven en ruimschoots schadeloos gesteld. Je zult echter kunnen begrijpen, dat ik, na al het ondervondene, niet best te spreken ben over die prachtmaatschappij, waarin gij lieden 't voorrecht hebt te mogen leven."

(*Wordt vervolgd*).

welke in 1876 begonnen, tot in 1895 geregeld is voortgezet, doch toen is gestaakt, omdat de exploiteerende medeeigenaar en erfpachter der plantage van oordeel was dat hij, tengevolge van de bezwarende contractueele bepalingen omtrent de door hem aan zijn medeeigenaars uit te keeren gelden, bij de daling der phosphaatprijzen niet langer de ontginning met voordeel kon drijven.

Voorts betoogt de minister het wenschelijke om de regeling der mijnontginning niet over te laten aan den gouverneur van Curaçao, omdat tot dit oogenblik alle regeling heeft ontbroken. Had men met een nog gaven toestand te doen, dan zou er misschien geen bezwaar tegen bestaan om, nu de wetgevende macht bij de Indische Mijnwet uitspraak heeft gedaan over de verschillende vraagpunten, die zich bij een mijnregeling voordoen, op het voetspoor van die wet een mijnregeling voor Curaçao vast te stellen bij koninklijk besluit. Daar echter die regeling behoort uit te gaan van de onttrekking der beschikking over zekere delfstoffen aan den eigenaar van den grond en mitsdien het tot dusver in Curaçao als een uitvloeisel van het recht op den grond beschouwde beschikkingsrecht van den eigenaar van den grond over die delfstoffen moet te niet doen, acht de minister het wenschelijk, dat zij, althans wat de hoofdpunten betreft, door de hoogste wetgevende macht worde vastgesteld, waardoor tevens de gelegenheid zal worden verkregen om ook door de wet te doen beslissen in hoever rekening moet gehouden worden met eigenaren van grond, die reeds zonder vergunning of concessie delfstoffen gewonnen hebben. Wat nevens de hoofdpunten inzake mijnontginning te regelen is, kan veilig aan regeling bij koninklijk besluit of bij koloniale verordening worden overgelaten.

Katoencultuur.

Uit No. 12 van het Orgaan der **Vereeniging ter bevordering der Katoencultuur in de Nederlandsche Koloniën**, nemen wij het volgende over:

Toen nog slechts de eerste stappen waren gezet op den weg ter vestiging eener uitgebreide katoencultuur in onze Koloniën, zooals die thans door onze Vereeniging wordt bewandeld, bestond reeds de overtuiging, dat eene rationeele cultuurwijze alleen dàn mogelijk zoude zijn, indien niets werd nagelaten wat maar eenigszins ter zake dienstig kon worden geacht.

Immers op de inlandsche planters, die uit zich zelf geen voldoenden steun bijbrengen, kon niet worden gebouwd in dien zin, dat met het slechts in 't licht stellen van het groot belang der katoenteelt de gewenschte uitbreiding mocht verwacht worden.

Zóó was het oordeel, toen onze Vereeniging werd opgericht, hetwelk zich sedert ons bestaan niet gewijzigd, maar integendeel zich in onze ervaring voortdurend bevestigd heeft. Hoe langer hoe meer werden wij dan ook van de wenschelijkheid overtuigd, dat van Regeeringswege in Oost en West speciale personen werden aangewezen, wier taak het zoude zijn van de katoencultuur en alles wat daarmede verband houdt eene grondige studie te maken.

De persoon voor Oost-Indië zou b.v. naar Eng. Indië kunnen gezonden worden, om te gaan zien hoe de katoen aldaar gezuiverd en geperst wordt, welke de geschikste zuiveringsmachines zijn, hoe de lint van 't zaad verkregen wordt, hoe uit de pitten de olie wordt bereid en de rest tot veevoeder wordt gemaakt. Voorts naar Egypte om daar meer speciaal de cultuur te bestudeeren: de grondbewerking, het zaaien, het oogsten enz., zich tevens goed op de hoogte stellende van de verschillende Egyptische katoensoorten, enz. enz.

De persoon voor West-Indië zou naar de katoendistricten van Amerika moeten gaan en daar de zaak aanvatten op gelijke wijze als dat door dien voor onze Oost in Eng. Indië en Egypte geschiedt. Wederzijds zoude beide personen elkander mededeeling hunner studie en ervaring moeten doen.

Geleid door deze overwegingen namen wij de vrijheid, onder aanbieding onzer diensten om bedoelde personen zooveel mogelijk met alles behulpzaam te zijn, bij de Regeering nogmaals het volgende voorstel ter overweging aan te bevelen:

„De Regeering wijze bij de Departementen van „Landbouw van Oost- en West-Indië een bepaald „persoon aan met opdracht grondig kennis te nemen „van alles wat de katoencultuur betreft, om na vol„tooiing dezer studie al z'n krachten te wijden aan „de ontwikkeling dier cultuur in onze eigen koloniën", hetwelk wij als volgt toelichtten:

Ontijdig oogsten.

Uit de onderscheidene monsters, welke wij gedurende het bestaan onzer Vereeniging uit Oost-Indië ontvingen en dat zijn er reeds een groot getal uit verschillende streken (Sumatra, Java, Borneo, Lombok enz. enz.) blijkt ons meer en meer, dat niet die zorg aan de teelt wordt besteed, zooals bijv. het geval is in de katoenstreek van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. Schier alle monsters, zoowel die van kapas (inlandsche katoen), als die van de katoen van geïmporteerd zaad geteeld, toonen ons, dat de behandeling zeer veel te wenschen laat. De kapasmonsters gaven veelal blijk, dat de katoen niet tijdig was geplukt, waardoor zij wankleurig werd.

Onnauwkeurige sorteering.

De katoen van geïmporteerd zaad geteeld, toonde ons voor het meerendeel bij het reeds genoemde gebrek ook nog eene zeer onnauwkeurige sorteering. Wij vonden n.l. lang- en kortvezelige-, witte- en gele katoen door elkander, welk euvel dikwijls het gevolg heeft, dat de planters niet eens de helft krijgen van den prijs, die door den Amerikaanschen planter voor eenzelfde soort goed gesorteerd wordt gemaakt.

Waarde van het inlandsch- en geïmporteerd product.

Het zoude zeer gewenscht zijn zoo de planters gewezen werden op het groote prijsverschil, wat betreft de kapas (inlandsch product) en de geïmporteerde katoensoort en zij konden bewogen worden proeven met Amerikaansche- en Egyptische katoensoorten te nemen. Wel vereischen deze meer zorg en zal de productie per bouw allicht niet zoo groot zijn, doch de waarde van het product is van dien aard, dat de planter er in de meeste gevallen aanmerkelijk beter bij zal varen, als hij met de noodige zorg zich toelegt op de teelt der niet-inheemsche soorten. Terwijl de kapas op het oogenblik ongeveer 45 cts. per K.G. waard is, heeft de gewone Amerikaansche katoen eene waarde van ongeveer 70 cts. per K.G. Als men nu de opbrengst van zuivere katoen rekent op slechts 60 K.G. per bouw, dan maakt dit verschil van 25 cts. per K.G. reeds f 1500.— per 100 bouws. De waarde der Egyptische katoen is ongeveer 95 cts. per K.G., derhalve naar dienzelfden maatstaf f 3000.— per 100 bouws meer dan de kapas.

Katoenzuiveren.

Ook wat betreft het zuiveren van katoen staat onze planter nog terug bij dien in de katoenstaten van Nd. Amerika. Bijna geen enkele is voldoende op de hoogte van de zuiveringsmachinerie, zoodat het product in onze koloniën nog op primitieve en zeer omslachtige wijze wordt gezuiverd, hetgeen menigwerf dan nog zóó onvoldoende geschiedt, dat het aldus gezuiverde product daardoor belangrijk in waarde verliest.

Vracht van ongezuiverde katoen.

Van verschillende planters ontvingen wij herhaaldelijk katoen in ongezuiverden toestand en verzocht men ons het product te zuiveren en daarna te verkoopen. Hoewel onze Vereeniging zich gaarne geheel belangloos daarmede belast en alleen de onkosten in rekening brengt, is de vracht der ongezuiverde katoen van Indië naar hier, door het enorme gewicht der pitten in de katoen, zóó hoog, dat daardoor bijkans alle voordeel voor den planter verloren gaat: 100 kilo's ongezuiverde katoen houden niet minder dan ± 70 kilo's zaad en slechts ± 30 kilo's zuivere katoen.

Het zoude daarom van zeer groot belang zijn, als op verschillende plaatsen in onze koloniën van Gouvernementswege zuiveringsinstallatie's werden tot stand gebracht, alwaar de planters tegen kostenden prijs hunne katoen konden laten zuiveren en in balen persen.

Katoenpitten.

Behalve dat het verschil in prijs van ongezuiverde- en gezuiverde katoen veel grooter is dan de kosten van het zuiveren zelf bedragen en bij ongezuiverde katoen driemaal de eigenlijke vracht der zuivere katoen wordt betaald, heeft het verzenden in ongezuiverden staat ook nog dit nadeel: dat de katoenpitten, waaruit, behalve de bekende katoenolie, ook een uitstekend veevoeder wordt verkregen, in het buitenland terecht komen.

Superieure katoensoort van Ned. West-Indië.

Van ons West-Indië is het genoegzaam bekend, dat zijn bodem zich uitstekend voor de katoencultuur leent en het eene katoensoort kan voortbrengen, die de allerbesten soorten uit Amerika of Egypte overtreft. De Sea-Island katoen van West-Indië heeft hoogere waarde dan de beste Sea Island-katoen der Vereenigde Staten, welke steeds als de meest kostbare katoensoort geld.

Tot ons genoegen kunnen wij mededeelen, dat ook de Djambi-Maatschappij te Palembang zich voor de katoencultuur gaat interesseeren en zich met den kapashandel wenscht bezig te houden. Wij hebben niet verzuimd ons gaarne bereid te verklaren voor de verstrekking van alle mogelijke inlichtingen. Op verzoek verleenden wij eenige der voornaamste adressen van zuiveringsmachines (gins) en persen en verwachten wij binnenkort tot de bestelling dezer machines te kunnen overgaan.

Van den Heer Tjioe Kwie Ik (firma Djoe Sing Hoo & Co.) te Laboeanhadji, **Lombok** ontvingen wij een partijtje onggezuiverde kapas.

Hoe noodzakelijk het is, dat zich spoedig op verschillende plaatsen in Indië zuiveringsinstallatie's bevinden, blijkt ook weder hieruit, dat de vracht en zuiveringskosten schier alle voordeelen voor dezen planter wegnemen.

Het partijtje is gedeeltelijk reeds van de pitten ontdaan en ziet de katoen in gezuiverden toestand er goed uit. Ze is hier te lande best te gebruiken, ofschoon natuurlijk voor het inlandsche product niet zoo'n goede prijs is te bedingen als voor de katoen van geïmporteerd zaad geteeld.

In ons rondschrijven No. 10 maakten wij melding van de nogal gunstige ervaringen van een katoenplanter op **Ned. St. Martin.**

Aangewakkerd door het goede resultaat zijner teelt, had hij het plan zijne aanplanting aanmerkelijk meer uitbreiding te geven.

Omtrent de vorderingen der katoencultuur in de **Engelsche Koloniën**, Engelsch Indië niet medegerekend, deelde onlangs de onderminister van koloniën Churchill, in antwoord op een vraag van den afgevaardigde Shackleton in het Lagerhuis het volgende mede:

In 1891 bedroeg de invoer van katoen uit de koloniën in Engeland 827 balen ter waarde van 4742 ponden sterling. In 1904 was de hoeveelheid van daar ingevoerd 9438 balen ter waarde van 52026 ponden sterling, terwijl de uitvoer van katoen naar andere landen uit de koloniën, in 1902 2093 balen, ter waarde van 11467 ponden sterling bedragende, in 1904 tot 12037 balen ter waarde van 61475 ponden sterling was gestegen.

De British Cotton Growing Association, die haren werkkring ook over **Engelsch Indië** uitstrekt, kon voor de terreinen, waarop onder hare auspiciën katoen werd verbouwd, in 1903 wijzen op eene geschatte productie van 1900 balen ter waarde van 29000 ponden sterling, terwijl voor 1906 de productie van zulke terreinen op 20000 balen ter waarde van 330000 ponden sterling wordt begroot.

In Sind, Engelsch Indië, waar in 1904/05 10 tons zaad van Egyptische katoen ingevoerd en verstrekt zijn, wordt die katoen met veel succes verbouwd, vooral de soorten Abassi en Mitaffi. Merkwaardig is het, dat, terwijl de locale inlandsche soorten zeer veel van den bolworm te lijden hadden, de Egyptische soorten haast niet aangetast waren.

Van officieele zijde verwacht men in Engelsch Indië in den loop van een paar jaar, bij een zoo gunstigen verbouw als in de laatste twee jaren, eene opbrengst van Egyptische katoen van niet minder dan 100000 balen.

Langzaam maar zeker schrijdt dus de katoencultuur voort om aan het Amerikaansche monopolie een einde te maken.

Als een opmerkelijk verschijnsel mag zeker worden vermeld, dat onlangs uit Florida en Georgina in **Engelsch West-Indië** het verzoek kwam om zaad, waarin de erkenning schuilt, dat West-Indië betere qualiteit katoen produceert dan Amerika.

Van St. Vincent bericht men, dat in 't laatste seizoen alleen van Sea Islandzaad 117000 Eng. pnd. = 325 balen zuivere katoen is geoogst. Voor de eerste partijen kon men zeer hooge prijzen bedingen: van 70 balen bracht er slechts ééne minder dan 18d. per Eng. pnd. op, 41 balen werden verkocht, voor 19d. per Eng. pnd. en 23 balen zelfs voor 20d. per Eng. pnd.

Daar St. Vincent de mooiste katoen opleverde, houdt zich het Departement van Landbouw bezig met het sorteeren en zuiveren van het katoenzaad, teneinde aan eventueele aanvragen van andere eilanden zoo zoo spoedig mogelijk te kunnen voldoen.

Ook in **Britsch Noord Borneo** worden katoenproeven genomen en pogingen aangewend om de inboorlingen er toe te brengen de katoen meer stelselmatig te gaan verbouwen. De in den Gouvernementstuin gekweekte katoen ziet er goed uit. Hoewel van korte en ongelijke stapel werd de waarde op 5¼ d. per Eng. pnd. getaxeerd, op welk moment voor middling Amerikaansch 5.38 d. genoteerd werd.

Het mogelijke zal worden beproefd om de katoen, wat stapel en qualiteit betreft, belangrijk te verbeteren.

In Britsch Centraal **Afrika** is de katoenuitvoer in 't laatste seizoen ongeveer driemaal zoo groot als verleden jaar. Daar de planters hebben ondervonden het belang van den verbouw van goed zaad en van het tijdig planten, acht men de vooruitzichten zeer gunstig.

Men is bezig overeenkomsten te treffen om de door de inlanders verbouwde katoen tot een vastgestelden prijs in verschillende centra ter markt te brengen. Mocht dit gelukken, dan zal ook de industrie er belangrijk bij winnen, daar de inboortingen totnogtoe niet in staat waren voor hunne katoen eene markt te vinden.

De zuivere opbrengst der twee zuiveringsinrichtingen te Lagos is als volgt in balen van 400 Eng. pnd.

	1905.	1906.
Jan., Febr. en Maart	393	1296
April en Mei	749	1429
Juni tot December	1692	

Pogingen tot bereiding van het cultuurgebied der katoen worden ook in **Portugal** van Regeeringswege in het werk gesteld.

Omtrent **Japan** lezen wij in Van Oordt's Berichten, dat de invoer alleen te Kobe, de eerste haven van Japan, van ongezuiverde katoen (zaadkatoen uit Ned. Indië) in 1905 bedroeg: 63.587 picul, ter waarde van 431.086 Yen = f 1073.405.

Aangezien de handel tusschen Japan en Ned. Indië feitelijk veel grooter is dan de officiëele Japansche statistieken, waaraan 't bovenstaande ontleend is, aangeven, mag men ook deze opgave omtrent katoen gerust wat grooter nemen. Vele goederen nemen hunnen weg over Singapore en Hongkong en worden als vandaar herkomstig vermeld, ofschoon inderdaad Ned. Indië het land van oorsprong is. Verscheidene kooplieden werken die onjuiste declareering in de hand of zijn daaraan alleen schuld,

met het oogmerk, hunne handelsrelatiën in onze koloniën of in Japan geheim te houden. Wat het betalen van invoerrecht in Japan betreft, worden de herkomsten uit Ned. Indië, de Straits Settlements en Hongkong op gelijken voet behandeld, zoodat door bedoelde handelwijze geen nadeel voor de betrokkenen ontstaat.

Het derde Congres van the International Federation of Master Cotton Spinners' and Manufacturers' Associations had in de laatste week van Juni te Bremen plaats.

Het aantal gedelegeerden bedroeg 210, vertegenwoordigend 9 Europeesche landen (Engeland, Duitschland, Frankrijk, België, Spanje, Portugal, Italië, Zwitserland en Oostenrijk), de Vereenigde Staten van Nd. Amerika en Engelsch Indië.

De punten, die behandeld werden, waren:

1e. de slechte verpakking van Amerikaansche katoenbalen,

2e. usances en regelingen van katoenbeursen,

3e. overmatig vochtgehalte in katoenbalen,

4e. bepalingen ter verzekering van voldoenden katoenvoorraad,

5e. uitbreiding der katoencultuur.

Omtrent het laatste punt zeide o.m. de Secretaris der B. C. G. A., „dat de Amerikaansche planters en handelaars zich verbonden hadden om zooveel mogelijk het katoengebied in Amerika te beperken en katoen terug te houden om daardoor den marktprijs te influenceeren. Tegen deze tactiek is het eenige middel nieuwe velden voor de katoencultuur dienstbaar te maken, daar toch de katoenhandel voor niet minder dan ³/₄ gedeelte van zijn gebruik in ruwe katoen voor Amerika afhankelijk is. De B. C. G. A., gelooft echter, dat de tijd niet verre meer is, dat de Engelsche Koloniën in voldoende hoeveelheden katoen zullen leveren, teneinde voor een groot deel van de Amerikaansche productie in ruwe katoen onafhankelijk te worden. Met genoegen wordt geconstateerd, dat ook de andere landen van Europa zoo flink de handen aan het werk hebben geslagen om de cultuur in hunne Koloniën uit te breiden, hetgeen gelukkig alle succes heeft."

In aansluiting met deze mededeelingen van den Secretaris der B. C. G. A. betoogt de gedelegeerde van Duitschland, „dat de uitbreiding van de katoencultuur thans meer dan ooit te voren noodig is, aangezien het aantal spindels met niet minder dan 12 millioen is vermeerderd.

Het Congres was er dan ook sterk van overtuigd, dat uitbreiding van het cultuurgebied der katoen algemeen volstrekt noodzakelijk is voor den verderen bloei van den katoenhandel en werd er bij den leden van het Congres op aangedrongen in elk opzicht de verschillende katoencultuurvereenigingen te steunen.

Het Congres-Comité is door den Duitschen Keizer in audientie ontvangen en toonde Z. M. zeer veel belangstelling in de verschillende pogingen tot uitbreiding der katoenteelt.

Namens het Bestuur,

R. A. DE MONCHY Jr.,

Secretaris.

Hengelo, 14 Juli 1906.

Van Vreemde Koloniën.

Een reproductie van onze indische kanarievogels. De fransche minister van koloniën heeft de koloniale besluiten goedgekeurd, waarbij op Madagaskar eene, uit inlanders samengestelde garde régionale werd in het leven geroepen.

In de Dépêche Coloniale wordt er op gewezen, dat dit alles goed en wel is, wanneer die burgerwacht nu ook maar voor het doel, waarvoor zij bestemd is, wordt gebruikt en dat wel uitsluitend daarvoor.

Tot nu toe, schreef T. in genoemd blad, werden de miaramilas gebezigd als bedienden, koetsiers, kindermeisjes of koks, zoodat op sommige posten twee derden van de effectieve sterkte geheel aan den dienst onttrokken waren. Van het overblijvende éénderde werden dan nog de menschen afgenomen, die noodig waren voor de particuliere lokale correspondentie of om in de tokos van Tananarive inkoopen te doen voor hunne meesters. Bij wijlen kregen er ook sommigen de opdracht naar de kust te marcheeren om de voor mijnheer X of IJ aangekomen goederen in ontvangst te nemen en aan hun adres te bezorgen.

Intusschen gingen de Malgassen voort met ieder op zijn beurt heele nachten wakende door te brengen, om zich tegen dieven te beschermen.

De Franschen schijnen er al evenals de luitjes in Insulinde een handje van te hebben, om het algemeen belang, de handhaving eener goede politie, ondergeschikt te maken aan eigen belang en gemakzucht. Instede van met de geringe beschikbare middelen te woekeren, worden deze nog verspild.

Twee geleerde kolonisten. Op het eilandje Kabakoe, tot den Bismarck-archipel bij Nieuw Guinea behoorende, is op het oogenblik een typisch stelletje aanwezig: professor Engelhardt en een zekere dokter A. Bethmann. De professor is eerst heelemaal alleen op z'n eilandje geweest, waar hij, als 't ware van z'n geboorte vegetariër, tot de conclusie is gekomen, dat de kokosnoot het oorspronkelijk voedsel van den mensch moet zijn geweest. Na vijftien maanden alleen klappers te hebben verschalkt, is dokter Bethmann hem gezelschap komen houden.

De heeren leiden er een hoogst eenvoudig bestaan, ook wat kleeding betreft, waartoe het bosch hun de ingredienten verschaft. Ze geven daar op Kabakoe dan ook geen pfennig uit. Wie dus in de beeren zit of om andere redenen goedkoop uit wil zijn, worde klapper-kolonist.

De heer Robson, een Engelschman van Newcastle-on-Tyne, heeft onlangs een bezoek aan Kabakoe gebracht, en het leven der geleerde kolonisten bestudeerd en afgeschilderd. Waar en hoe, weten we niet, daar dit in het berichtje, dat wij onder de oogen kregen, niet werd meegedeeld.

Een oproer op Mindanao en nog wat. Te Manilla is bericht ontvangen dat de gouverneur der provincie Davao op genoemd eiland, luitenant Bolton, met een hem vergezellenden planter, Christian, op verraderlijke wijze werden vermoord door een Moro-hoofdman, in wiens woning zij te voren hadden overnacht. Men spreekt van een fanatieke beweging, die in genoemde provincie, waar heel veel Amerikaansche planters zijn gevestigd, al zeer ongelegen zou komen — er zijn er echter ook onder de amerikaansche planters die smokkelhandel in geweren en munitie drijven, zoodat reeds een vervolging tegen het drietal werd ingesteld. De planters van Davao hebben zich reeds te Malolog vereenigd, terwijl met spoed hulp van Zamboanga werd ontboden.

De moord op luitenant Bolton doet, onder de omstandigheden, waaronder die voorviel weer een licht vallen op de amerikaansche bestuurspractijken.

De heer Bolton bevond zich toch op weg naar de Culaman-plantage, waarvan zijn metgezel administrateur was, terwijl hij zelf directeur was van de Culaman-Company, eigenaresse der onderneming en in 1903 door Bolton met twee zijner ondergeschikte ambtenaren en twee infanterie-luitenants opgericht.

Onlangs is uit Washington aan het bestuur te Manilla gevraagd, of het waar was, wat gezegd werd, dat tal van officieren en ambtenaren in dienst van het gouvernement, zich eigendommen in de kolonie hadden verworven.

Staal heette het toen: Niets van bekend".

Intusschen heeft de directeur van onderwijs, Barrows, b.v. het nog onlangs noodig geacht, om de onderwijzers er aan te herinneren, dat het hun verboden was van hunne ietwat bevoorrechte positie gebruik te maken, om de ouders hunner leerlingen tot afstand of verkoop van grondbezit voor een appel en een ei te bewegen.

Kindersterfte in Engelsch-Indië. Bij de laatste tienjarige volkstelling in deze kolonie bleek de bevolking in tien jaren tijds met slechts 10 millioen zielen of ruim 3 percent te zijn toegenomen, tegen een toename b.v. op Java met ruim 15 percent in een zelfde tijdvak.

Behalve hongerssnood en pest, is ook de groote kindersterfte in Engelsch-Indië schuld aan den ontijdigen dood der 20 millioenen en meer, waarmee de bevolking anders zou zijn vermeerderd in bedoeld tijdperk.

Ook in onze koloniën is de aandacht gevestigd op het aanzienlijk percentage der sterfte onder de kinderen. Zoo is b.v. van Suriname ook wel eens gezegd dat het daar een kinderkerkhof zou wezen. Nuchtere raadpleging der cijfers wijst evenwel uit, dat het met de kindersterfte daar, in vergelijking met verschillende europeesche landen, heusch zoo'n vaart niet loopt, zulke vergelijking zelfs een vrij gunstigen toestand aantoont.

De cijfers voor Engelsch-Indië gaven de Times of India aanleiding tot de volgende opmerkingen:

„In Engeland staat men versteld over de mededeeling dat het aantal sterfgevallen onder kinderen beneden het jaar in de districten, die er in dit opzicht het ergst aan toe zijn, tusschen drie en vier honderd op de duizend bedraagt. Verleden jaar overleed te Bombay meer dan de helft der kinderen, die in dat jaar geboren waren, voordat zij twaalf maanden oud waren. In Ahmedabad bedroeg het aantal sterfgevallen onder de zuigelingen 3071 op 3825, of 808 op 1000 geboorten, en ofschoon de gezondheids-commissaris opmerkt, dat dit cijfer niet kan worden geacht de werkelijkheid weer te geven, voegt hij daar toch rondweg aan toe, dat het bekend is, dat het kinderleven te Ahmedabad precair is. In dit, als in zoo menig ander opzicht, waar het menschelijk leven bij is betrokken, is het in Indië droevig gesteld, en de groote steden zijn ware Molochen voor het kinderleven. Toch, behalve een gelegenheids-opmerking in gezondheids-verslagen of rapporten, blijft dit enorm verlies jaar in jaar uit bestendigd, zonder dat er over wordt gerept en zelfs zonder dat eens ernstig worde onderzocht, of er geen remedie daarvoor bestaat."

Het bombaysche blad geeft dan aan, dat hier op de vrouw behoort te worden gewerkt, en wel door eene practische opvoeding der meisjes, die in de hygiënische voorschriften behooren te worden onderricht, terwijl van overheidswege als anderszins zal moeten worden voorzien in betere behuizing en toezicht op de levensbehoeften.

De fransche koloniale begrooting. De ontwerp-begrooting van uitgaven, door het moederland ten behoeve van de koloniën te verrichten, wijst voor 1907 een totaal bedrag aan van ruim 113 millioen franken, of bijna 3 millioen meer dan voor het loopende jaar werd uitgetrokken.

Aan nieuwe uitgaven w.o. 30000 franken voor de exploitatie van den kabel Saigon-Pontianak, is in het geheel een bedrag van ruim 5 millioen franken uitgetrokken, maar door verschillende bezuinigingen, vermindering van het subsidie aan onderscheidene koloniën te verleenen, bezuiniging op vivres en fourages en ten opzichte van het materieel der hospitalen, is de verhooging beperkt tot het hiervoren genoemd bedrag van bijna 3 millioen franken.

Een gelijk bedrag is onder de nieuwe uitgaven uitgetrokken voor verbetering van het logies der, in 1904 en 1905 ter versterking van de bezetting van Indo China uitgezonden fransche troepen. Deze uitzending werd noodig geoordeeld wegens den dreigenden politieken toestand in Oost-Azië en in tegenstelling met wat men ten onzent in Nederlandsch- en bij de Engelschen in Engelsch-Indië te aanschouwen krijgt, is men in Frankrijk de billijke meening toegedaan, dat zoolang in Indo-China nog zooveel te doen valt in het belang der kolonie zelve, het moederland wel de meerdere uitgaven mag dragen, welke dienen moeten om de souvereiniteit van het moederland over de kolonie te bevestigen.

Wanneer in de volgende zitting van het fransche parlement deze ontwerp-begrooting zal worden behandeld, zal daarbij tegelijk een nieuwigheid zich voordoen, die als het ware als 'n stap terug kan worden aangemerkt.

Den 26en Februari ll. nam de fransche Kamer van afgevaardigden toch het volgende besluit:

„De Kamer noodigt de regeering uit aan het Parlement mededeeling te doen van de verschillende koloniale budgetten, waarover telken jare, na onderzoek door de begrootingscommissie, zal worden gerapporteerd."

Tot nu toe mochten de fransche koloniën zich in eene hooge mate van financieele zelfstandigheid verheugen, waarvan in sommige gevallen wel eens misbruik is gemaakt. Het besluit der fransche Kamer, waaraan door de regeering reeds werd gevolg gegeven, is een stap, blijkbaar gedaan, om diergelijke misbruiken zooveel mogelijk te voorkomen.

De slaapziekte. Nog steeds richt deze geduchte ziekte hare verwoestingen aan onder de bewoners van „darkest Africa" en tevergeefs zinnen medici op middelen om de plaag te bezweren. De zending trekt zich in vele streken het lot der zieken aan en zondert dezen af, teneinde besmetting te voorkomen.

In de Mouvements des missions catholiques doet pater E. Handekijn eenige mededeelingen betreffende het optreden der zending in de buurt van Lusambo in den Congo-staat.

Sedert 1898 was de ziekte in den omtrek opgetreden om eerst geleidelijk, daarna snel om zich heen te grijpen, zoodat in 1903 tallooze offers door haar werden geëischt. Toen besloot de, daar werkzame missie van St. Trudon de handen helpend uit de mouw te steken.

Een hospitaal werd ingericht tot opname der lijders, waarvoor door de missie nog moest worden betaald — voor elken „slaper" werd gemiddeld 1 gld. 80 toegekend aan het hoofd, dat den lijder aanbracht, zoodat uit dezen hoofde voor de ruim 2000 zieken, die van 1903 tot het voorjaar van 1906 werden opgenomen, een bedrag van ongeveer 3800 gld. werd uitgegeven, terwijl aan voedsel, berekend op drie centimes per hoofd en per dag eene som van omstreeks 1200 gld. werd uitgelegd — de arme duivels hebben tengevolge van hunne ziekte, die nagenoeg met wiskunstige zekerheid den dood tengevolge heeft, blijkbaar al heel weinig behoeften meer.

Trots deze betrekkelijk geringe geldelijke offers wordt hier door de zending een hoogst nuttig werk verricht, wijl zonder zulke afzondering der zieken de epidemie nog grooteren omvang zou aannemen dan nu reeds het geval is, waar somwijlen heele streken dientengevolge ontvolkt worden.

Strafkoloniën. Engeland heeft zijn groote strafkoloniën als zoodanig opgedoekt; Frankrijk, dat er op het oogenblik nog twee heeft, Cayenne en Nieuw-Caledonië, zendt sedert jaren naar het laatste geen enkelen gestrafte meer. In duitsche koloniale kringen wil men echter het experiment nog weer eens ondernemen. Bij de vraag waar? is het oog gericht op de eilanden, tot het Schutzgebiet Nieuw-Guinea behoorende, maar de bepalingen der duitsch-engelsche overeenkomst, betrekking hebbende op de wederzijdsche machtsferen, verzetten zich tegen een zoodanig gebruik dier eilanden. Men meent dat Engeland wel zou te vinden zijn voor eene wijziging dier bepalingen, maar rekent wellicht buiten Australië, waar men niet gaarne aldus voortdurend zou worden herinnerd aan den oorsprong van het Gemeenebest, die toch gezocht moet worden in de strafkolonie aan de Botany-baai.

Toen evenwel het aantal vrije kolonisten, afstammelingen van gestraften of ontslagen gestraften meerendeels, daar toenam, verzetten dezen zich tegen nieuwen aanvoer van ballingen, waarop ten slotte aan hun wensch gehoor gegeven en de verdere uitzending gestaakt werd. Dra echter was Leiden in last. De kolonie leefde als het ware van de ballingen en hun arbeid, en reeds werd luide geroepen, om toch maar weer gestraften te laten uitkomen, toen de ontdekking van goudmijnen in Victoria deze hulp om weer op de

been te komen voor deze kolonie overbodig maakte.

Op het oogenblik maakt Nieuw-Caledonië een zelfden tijd van beproeving door. Toen de uitzending van gestraften gestaakt werd, heeft men het daar met den kleinen landbouw beproefd, en van 1897 tot 1906 werd daaraan een bedrag van omstreeks 1.300.000 gld. ten koste gelegd. Van de, daarvoor uitgezonden lieden bevonden zich ten vorigen jare nog slechts 345 in de kolonie — in 1905 werd voor deze kolonisatie een bedrag van ongeveer 220.000 gld. besteed, waarvoor in het geheel 6 personen uitkwamen, die de kolonie dus op zoowat 35.000 gld. per hoofd kwamen te staan.

Het jongste fransche koloniale congres heeft zich unaniem tegen de vernieuwde uitzending van gestraften naar Nieuw-Caledonië uitgesproken, zoodat hiervan waarschijnlijk niet veel zal komen. Maar menigeen vraagt zich af, waar het dan heen moet. De kolonie heeft nikkel-mijnen, maar dit zijn geen goudmijnen, als die welke de oude strafkolonie op Nieuw-Holland in het nieuwe leven voorthielpen.

Boekbespreking.

Behalve het Jaarverslag van het Rotterdamsche Museum „Prins Hendrik", waarop in het vorige Koloniaal Weekblad de aandacht werd gevestigd, mochten wij ook in dank ontvangen dat van **'s Rijks Ethnografisch Museum** te Leiden, door den bekwamen directeur dr. J. D. E. Schmeltz samengesteld.

Omtrent den toestand der verzameling lezen wij daarin o.a.:

Voortdurend eischt de bescherming der voorwerpen tegen vocht en ongedierte groote zorg; maar gelukkig kan ook betreffende het afgeloopen jaar worden geconstateerd dat zich in den loop daarvan geen onrustbarend verschijnsel heeft voorgedaan.

De Conservator dr. H. H. Juynboll hield zich, zooals boven reeds is vermeld, gedurende den geheelen tijd, waarover dit verslag loopt, bezig met werkzaamheden voor den uit te geven catalogus der afdeeling Borneo, waarvoor de copy reeds tot groep IX door hem persklaar is gemaakt; de catalogus der tot de groepen I—IV behoorende voorwerpen van Borneo is reeds afgedrukt. De redactie van de copy der groepen V—VIII wordt door steller dezes met den grootst mogelijken spoed gevorderd.

Voorts bracht de heer Juynboll een groot aantal beschrijvingen op briefjes voor den cedel-catalogus in gereedheid, zoo o. m. de beschrijvingen der voorwerpen van Borneo, tot de groote serieën 1219, 1239, 1060 en 1308 behoorende, waaronder de groote verzamelingen door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis bijeengebracht.

Voorts werd door hem de cedel-catalogus der voorwerpen van Java, Bali en Madoera herzien; de inlandsche namen in dien der voorwerpen van Bali verbeterd, door vergelijking met de woordenboeken van van Eck en van der Tuuk en de namen van verscheidene Wayang kelitik-poppen door vergelijking met zijnen arbeid over dien Wajang in het Int. Archiv für Ethnographie vastgesteld.

Ten slotte behoort te worden gewag gemaakt van den aanmaak van etiketten in de Indische Afdeeling van het Museum met vermelding van inlandschen naam, het gebruik en de plaats van herkomst van dat voorwerp, door den bedoelden Conservator. Die etiketten worden met de schrijfmachine getypt en vervolgens in de verzameling geplaatst.

Ook door steller dezes werden gedurende het afgeloopen jaar een aantal aankoopen en geschenken beschreven. Bovendien werden door hem, naar aanleiding van in het Museum aanwezige voorwerpen, verschillende opstellen in het licht gegeven.

Het werk voor den uit te geven catalogus der producten der Japansche houtsneekunst, waarvan in het laatste jaarverslag sprake was, heeft moeten blijven rusten, vooral omdat de redactie van de copy voor den catalogus der afdeeling Borneo meer van den tijd van den ondergeteekende vraagt dan oorspronkelijk verwacht werd. Inmiddels zal getracht worden ook met de uitgaaf van den catalogus van dat gedeelte van het Museum in het volgende jaar een begin te maken.

De zaal voor de uit het Rijks Museum van Oudheden ontvangen bronzen voorwerpen, het aardewerk enz. is wegens dringende andere werkzaamheden nog niet geheel in gereedheid gebracht. Het staat echter te hopen dat die binnen eenige maanden voor het publiek zal kunnen worden opengesteld. Ook betreffende de afgietsels van de reliefs van de Boeroe boedoer, tot nog toe in een zaal van het gerechtsgebouw geborgen, kon nog niets definitief worden verricht; wanneer die eens samen met de overige afgietsels van steenen beelden enz. uit Nederlandsch-Indië op behoorlijke wijze tentoongesteld worden, zullen die van groot nut voor de studie, en tevens een zeer aantrekkelijk gedeelte van het Museum voor het publiek blijken te zijn.

Hetzelfde is met de permanente tentoonstelling van nieuw aangewonnen voorwerpen het geval geweest. In de daarvoor bestemde zaal zijn thans reeds de schenkingen van luitenant-kolonel van Daalen van voorwerpen uit de Gajo-Landen en uit Atjeh, van de drs. Sarasin, uit Selebes, de voorwerpen bijeengebracht gedurende de beide laatste expedities naar Suriname en de uit Nederlandsch Zuid Nieuw-Guinea, door een aantal begunstigers geschonken voorwerpen geëtaleerd.

Wat de Museum-uitgaven betreft, vermeldt de schrijver o. m.:

De uitgaaf van het werk „Crania ethnica Philippinica" van den heer G. A. Koeze, zooals in het vorige verslag blz. 54 werd voorspeld, heeft inderdaad tegen het einde van het jaar 1904 plaats gehad. De tegen het, door de Regeering aan die uitgaaf verleende subsidie ontvangen exemplaren werden op last van Uwe Excellentie, in overeenstemming met een door den ondergeteekende gedaan voorstel, aan de Bibliotheken der Rijks-Universiteiten en de Koninklijke Bibliotheek hier te lande, aan met ons Museum in relatie staande zusterinstellingen en aan enkele andere belangstellenden verzonden en met appréciatie ontvangen. Reeds werd in twee buitenlandsche tijdschriften de aandacht op dat werk gevestigd.

Ook de afzonderlijke uitgaaf van den arbeid der heeren Adriani en Kruyt over „Geklopte boomschors als kleedingstof" heeft in den loop van dezen zomer, vermeerderd met eene plaat en met de inmiddels ontvangen niet onbelangrijke aanvullingen en een, door den heer J. D. E. Schmeltz samengesteld, alphabetisch register het licht kunnen zien. Daarmede werd eene monographische behandeling van het onderwerp voor het Indonesische gebied verkregen, zoo volledig als die tot nog toe voor geen anderen tak der beschrijvende Volkenkunde van Nederlandsch-Indië bestaat. Reeds thans mocht steller dezes van bevoegde zijden blijken van sympathie met dezen arbeid ontvangen.

Voorts verscheen eveneens in den loop van den laatsten zomer van de hand van den ondergeteekende de bewerking der van de heeren H. W. Bauer en E. F. T. Bik van de Tugeri in Zuid Nieuw-Guinea ten geschenke ontvangen voorwerpen en woordenlijsten, waarbij een korte schets der ethnographie van die bevolking van de hand van kapt. Bik aan den ondergeteekende ter beschikking gesteld, goede diensten zomer van de hand van den ondergeteekende de Ethnographie" opgenomen, werd die arbeid ook afzonderlijk gepubliceerd ten einde daaraan aan te sluiten de bewerking der verzamelingen uit diezelfde streek door den heer W. de Jong geschonken, die binnen eenige maanden zal voltooid zijn. Daardoor zal dan eene tot nog toe maagdelijke, ethnographische provincie van Nieuw-Guinea voor de beoefenaren der volkenkunde voor een groot deel, dank zij de milde gevers, die zich de moeite van verzamelen hebben getroost, ontsloten worden.

Van het werk „De Batikkunst in Nederlandsch-Indië" verscheen in den loop van het jaar, waarover dit verslag loopt, de vierde aflevering, die wederom blijk geeft van de omvattende kennis der literatuur betreffende onze Oost, die de heer Rouffaer bezit en van de toewijding aan het bedoelde onderwerp. Dr. Juynboll stond de heer Rouffaer voortdurend ter zijde met het opzoeken en aanwijzen van bij het onderwerp te pas komende plaatsen uit de middelen nieuw-Javaansche literatuur. Ook de uitvoering van deze aflevering doet de firma Kleinmann alle eer aan. Eene zeer gunstige beoordeeling van die aflevering verscheen inmiddels in het tijdschrift „Globus", Band LXXXVII, blz. 322.

De druk van den beredeneerden catalogus der Afdeeling Borneo, waarvan reeds in het laatste verslag blz. 197 werd gesproken, is thans tot vel 25 èn van de Hollandsche èn van de Duitsche uitgaaf, ongeveer de helft van den geheelen omvang van dat werk, gevorderd. Eveneens zijn een aantal der daarbij behoorende platen reeds in gereedheid gebracht. In den loop van den arbeid bleek het den ondergeteekende noodig, den heer Juynboll met zijnen raad en hulp ter zijde te staan en een gedeelte van dien arbeid voor zijne rekening te nemen. Daarbij heeft het steller dezes groot genoegen gedaan wederom te zien, hoe die op den eersten oogopslag niet bijzonder aantrekkelijke arbeid van den aanmaak van een beredeneerden catalogus tal van nieuwe gezichtspunten oplevert en tot de oplossing van vraagstukken betreffende de Volkenkunde van onze Oost aanleiding kan geven.

Het bezoek aan de Museum en het gebruik dat tot wetenschappelijke en artistieke studie van de collectiën gemaakt wordt neemt wel toe, maar toch niet in die mate als wel gewenscht zou zijn, en zeker ook het geval zou wezen, wanneer de daar aanwezige schatten beter gehuisvest waren en daardoor beter aan hunne bestemming konden beantwoorden. Wij kunnen dan ook niet nalaten hier voor de zooveelste maal de vurige hoop uit te spreken, dat een het Koloniale Nederland waardig Rijksmuseum niet al te lang meer tot de vrome wenschen zal mogen behooren.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Mercuur. 31 Juli 1906. No. 31.

De voordeelen van extraheering van kinabast op of nabij kinaondernemingen, door H. P. J. Broos. — Hongkong (Haven en beteekenis in den Wereldhandel), door C. J. D. — Soekaboemische Landbouwvereeniging. — Vereeniging tot bevordering van landbouw, mijnbouw en andere industrieën in het Gouv. Sum.-Westkust. — Handels-Vereeniging te Soerabaja. — Onderzoekingen en beschouwingen over de Mozaiek-ziekte der tabaksplant. — Verslagen van Maatschappijen. — Technisch Bijvoegsel.

Mededeelingen van het Ned. Zendelinggenootschap. Dl. 50. 2e stuk.

De beteekenis van den Islam voor zijne beleiders in Nederlandsch-Indië, door G. Maan. — Verslagen aangaande Madjawarna, door A. Kruyt. — Ressort Kediri 1905, door S. Luinenburg. — Pareredja, door S. Luinenburg. — Segeran, door H. de Vries. — Swaroe, door D. Louwerier.

Weekblad voor Indië. 3e jaarg. No. 9.

Naar aanleiding van de „nieuwe richting in de suikercultuur", door J. C. Soeters. — Het nachtelijke Tébé der Timoreezen, door C. A. van Affelen van Saemsfoort (met platen). — Indische indrukken, door Carlo (XIX). — Enz.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Stoomschip Ardjoeno, van Rotterdam naar Ned.-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept:

H. M. Roukens, echtgenoote en 2 kinderen; C. J. H. Gerhard; R. W. Maurenbrecher; J. H. Boeziek; J. C. A. Kohls; Mevrouw B. Plevier—Nauta; Mevrouw J. Th. H. Annyas—Van Hulsen; W. C. Chevalier; Mevrouw M. J. van Wagensveld—Bökenkamp en 2 kinderen; J. A. van Dingster; D. P. van den Aweele, benevens een detachement suppletie troepen.

Naar Southampton:

C. J. Kneppelhout van Sterkenburg en 1 zoon.

Naar Genua:

Mej. van Berkum; Mej. van der Heij; H. D. Mispelblom Beyer, echtgenoote, 2 zoons en 1 dochter; Mr. L. N. Roodenburg; Mr. G. van Blom en zoon; R. E. van Stolk; Mr. A. P. Dorhout Mees, echtgenoote en 1 zoon; J. Hooykaas en echtgenoote; J. H. Faber; Dr. J. Hooykaas; Van Geuns; E. A. J. Reinke, echtgenoote en dochter.

Naar Port-Saïd:

S. E. Snijders.

Te Southampton zal zich inschepen naar Singapore:

Mevrouw Orr.

Te Genua zullen zich inschepen:

P. de Jong en echtgenoote; W. M. van der Breggen; M. C. Koning; Mejuffrouw J. A. van der Breggen; Mejuffrouw S. R. B. A. de Visser; F. H. Ockerse; J. C. den Boer; A. C. van der Haagen; D. Bedeaux; M. J. Liotard; Mejuffrouw M. Braunink; Th. Jentink en echtgenoote.

Naar Singapore:

H. Kan; Th. L. Kan; Lim Soem Jam; Lim Soem Liong.

Voor Ouders

die verplicht zijn hun kinderen achter te laten en daarvoor eene **liefderijke degelijke verzorging** wenschen, stelt eene dame, wier taak voltooid is door de opvoeding van de onder haar gestelde kinderen, zich **opnieuw beschikbaar** voor de **geheele verzorging** en **opvoeding** van kinderen.

De beste referentiën staan haar ten dienste

Brieven franco bureau van dit blad onder No. 1906.

PORTRETTEN

in olieverf en pastel naar het leven en van overledenen naar photographie, door

Mej. Clasina Neuman,

Verl Suezkade 136. - Den Haag.

Kinderen behoeven niet stil te zitten.

GIDS
VOOR

Repatriëerenden,

Gratis aanbieding van de Haagsche Uitgevers-Mij.,

„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG"

Nieuwe Molstraat 20.

Deze gids wordt in de onderstaande hôtels **gratis** aan de repatriëerenden aangeboden:

Hôtel des Indes, Batavia.
Grand Hôtel „Java" „
Hôtel „Ort" „
„ Du Paviljon, Samarang.
„ Ketabang-Genteng, Soerabaja.
„ Simpang, Soerabaja.
Oranje Hôtel, Padang.

Vraagt
Prijscourant voor Advertentiën.

Brengt een bezoek aan

BOEATAN,

PLAATS 9. DEN HAAG.

Permanente Tentoonstelling
van Indische Kunst en Nijverheid.
VERKOOP en NABESTELLING.
Toegang VRIJ.

Thee met Ind. gebak van 3—6 ure n.m.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende..

....

wonende te.. *wensch*t

donateur-trice / *lid* te worden der Vereeniging ***Oost en West*** tegen een jaarlijksche contributie

van f..

den.............................. 190......

Straat of gracht

.... Handteekening

....

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.
Theresiastraat 8. Den Haag.

Zeist – Holland

Malaria vrije streek.

Kinderpensiou „ZOMERVREUGDE"

Uitstekende verpleging, groot huis, ruime kamers, mooie tuin, onmiddellijk bij hoog en laag opgaande **dennenbosschen.**

Beleefd aanbevelend,

Dames P. VISSER en W. FLEMMING.

F. VORST,

Handel in Comestibles.

Prinsestraat 103. - Noordeinde 155.

Vraag speciale prijscourant van

INDISCHE INGREDIENTEN

voor de Rijsttafel.

Steeds voorhanden prachtige grove

Japan-, Java- en Bassin Rijst, Witte en Zwarte Ketan.

TELEPHOON 2785.

DEN HAAG.	LEIDEN.	DELFT.	ROTTERDAM.
Ged. Burgwal	Paardensteeg 7,	Choorstraat 21.	Korte Hoogstr. 6

E. v. d. HORST,

Ged. Burgwal 8, Den Haag.

GROOTSTE MAGAZIJNEN IN NEDERLAND.

Lyonsche Zijde, Gazen Stoffen, Wollen Stoffen, Kanten, Linten, Robes in alle Genres.

Speciale sorteering in goederen voor Indië.

Alle goederen zijn **de helft der gewone prijzen** en als dezelve niet naar genoegen zijn, worden ze gaarne omgeruild. Stalen worden franco toegezonden.

AUG. SAVELKOUL.

Vorheen J. VAXELAIRE & Co.

AMSTERDAM. — — — — — ***BATAVIA.***
Singel hoek Heiligeweg. *Rijswijk.*

Indische Uitrustingen.

VRAAGT GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT.

Weekblad voor Indië

onder Hoofdredactie van M. VAN GEUNS,

te Soerabaja.

Prijs per 3 maanden f 2.50.

Men kan zich abonneeren bij den Agent voor Nederland: Uitgevers Maatschappij „Het Gemeenschappelijk Belang" Nieuwe Molstraat 20, Den Haag.

A. KREIJMBORG & Co.

HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.

LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.

Modernste en goedkoopste inrichting voor **Heeren-**, **Jongeheeren-** en **Kinderkleeding**, gemaakt en naar maat.

Uitrustingen voor de Indiën.

Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.